GRAIUL ROMÂNESC

ORGAN AL SOCIETĂŢII GRAIUL ROMÂNESC

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
CALEA VICTORIEI, 33, ETAJUL I
(CASA FRASCATTI)

IESE LUNAR SUB SUPRAVEGHEREA UNUI COMITET

ABONAMENTUL ANUAL LEI 100
IN STRĂINĂTATE INDOIT

ANUL V, No. 4—5. APRILIE—MAIU 1931

CUPRINSUL:

PREŢUL LEI 20

REGIA M. O., IMPRIMERIA NAŢIONALĂ, BUCUREŞTI

Banca Românească
Str. Smârdan.
LOCO

Articolele, revistele şi ziarele în schimb precum şi orice fel de informaţiuni în legătură cu redactarea revistei se adresează d-lui SIMION C. MÂNDRESCU, Str. Paris No. 29, Bucureşti III, iar cererile de abonamente, abonamentele şi tot ce se referă la administrarea ei: Calea Victoriei 33, Etajul I (Casa Frascatti)

CITIŢI:

GRAIUL ROMÂNESC

ORGAN AL SOCIETĂȚII „GRAIUL ROMÂNESC"

ANUL V, No. 4—5 APRILIE—MAIU 1931

BISERICA ROMÂNĂ DIN CORIȚA

de Simion C. Mândrescu

Un cutremur a distrus, odată cu multe alte clădiri, în mare parte proprietatea Românilor din Corița (Corcea), Albania, și noua și frumoasa biserică românească din acel oraș.

Ca și în trecutul neamului românesc din Dacia Traiană, tot astfel și în trecutul Românilor din Peninsula Balcanică și din alte ținuturi, pe unde i-a aruncat soarta, biserica a fost temelia continuității noastre ca neam aparte, a fost scutul nostru în contra tuturor loviturilor, pe cari ni le-a hărăzit ursita. Pentru Românii de pretutindeni ea a fost nu numai propovăduitoarea credinței noastre strămoșești, ci și izvor de răspândire a învățăturii și culturii în popor și prin aceasta și purtătoarea conștiinții naționale. Praporul a fost înainte-mergătorul steagului național.

Asta ne explică îndeajuns atentatele săvârșite în contra bisericii noastre, mai ales în ținuturile robite unor neamuri cari ne jurase pieirea. Așà a fost în Ardeal, Banat și Bucovina, așà a fost în toată Peninsula Balcanică.

Sunt cunoscute prigonirile Grecilor în contra bisericilor românești din Grecia, sunt cunoscute sforțările lor pentru înlocuirea limbii românești din bisericile fraților noștri nu numai din Grecia, ci și din ținuturile, pe cari le-ar fi dorit ei să le vadă grecești prin grecizarea celorlalte neamuri conlocuitoare, mai ales a Românilor.

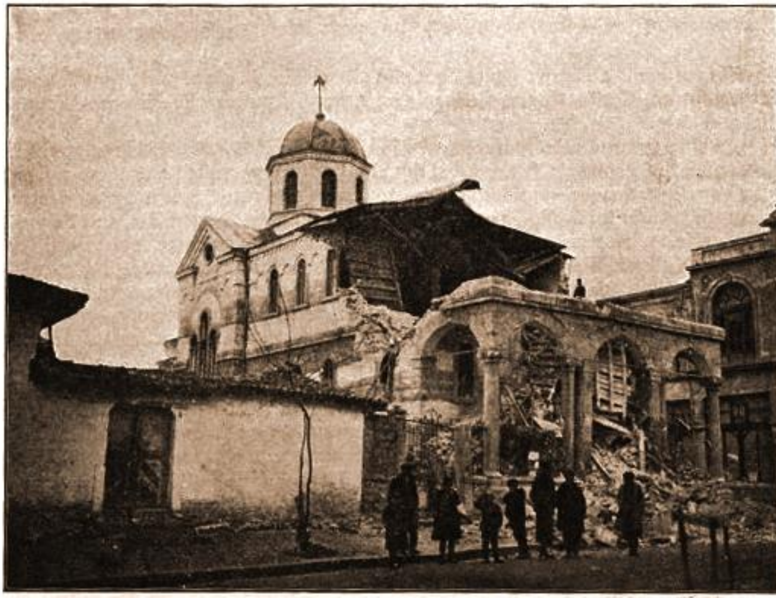
Cine nu cunoaște străduințele Sârbilor și Bulgarilor de a-și formà din biserică un instrument de desnaționalizare a fraților noștri din țările respective? Biserica din Bitolia a stat închisă și zăvorită până mai deunăzi, iar în celelalte biserici « se tolerează » deocamdată oficiarea serviciului divin în limba română, introducându-se încetul cu încetul și limba Statului alături de limba română. In Jugoslavia numele de botez se iau dintr'o listă oficială, și preoții n'au voie să iasă din cadrul ei.

Dar nici Albanezii nu s'au lăsat mai pe jos. După ce serviciul divin în bisericile românești se grecizase cu totul, după declararea autonomiei bisericii ortodoxe albaneze, preoții români, cari în marea lor majoritate nu mai știau românește, continuară să oficieze în limba greacă sau albaneză, mai ales că erau asistați de câte un preot albanez. Instructive în această privință sunt cazurile bisericilor din Tirana și Durazzo, pe cari le-am citat în articolul meu: « Școli și biserici românești din Albania » din « Graiul Românesc », Anul I, No. 2, prin următoarele: « Aceștia (preoții români) lipsiți de sprijinul Statului român, lipsiți mai ales de cărți bisericești, continuară să oficieze în grecește, asistați, în comunele mai mari, mai ales dela declararea autonomiei bisericii ortodoxe albaneze, de câte un preot albanez care, bineînțeles, oficiază în limba albaneză. Astfel este cazul în biserica ortodoxă din Tirana, capitala Albaniei, cu peste 200 familii ortodoxe, toți Români, unde întregul serviciu divin se oficiază în grecește și albanezește, cu toate

că, în afară de preotul albanez, totul e român: preot, cântăreţi şi credincioşi! Astfel la Durazzo, unde Greci sunt numai personalul superior al Legaţiei Republicei Greceşti, etc.!»

Nu tot astfel şi în Coriţa.

Graţie stăruinţelor şi străduinţelor părintelui Haralamb Balamace, la 1881 se deschide şcoala primară mixtă, care continuă să existe de atunci şi până astăzi

Biserica română Coriţa după cutremurul din 28/I 1931.

şi a contribuit într'o largă măsură la deşteptarea conştiinţii naţionale, şi tot în acelaş an, în paraclisul din casele S-sale, pictat de pictorul Nasta Balamace, se începu serviciul divin în limba română.

Grecii nu puteau admite acest atentat la ideia panelenică, şi în Martie 1914, inimosul Român, Părintele Haralamb Balamace, primul preot român din Coriţa, împreună cu trei nepoţi ai săi şi cu pictorul Sotir au fost asasinaţi de antarţi. I-a urmat întru păstorire nepotul său Cota Balamace, şi astfel serviciul divin în limba română a putut continuă, tot în casa Balamace, până la 25 Octomvrie 1925, ziua sfinţirii nouii biserici româneşti.

La 10 Decemvrie 1909 se lansează de către comitetul pentru strângerea fon-

durilor necesare ridicării unei biserici românești în Corița, prezidat de preotul Haralamb Balamace, primul apel, la 1911 s'a pus piatra fundamentală, iar în toamna anului 1924 a fost terminată, costând aproximativ 6.000.000 lei, sumă rezultată mai ales din contribuțiile Aromânilor din America, grupați în societatea « Fârșerotul », ale celor din Corița și într'o largă măsură și ale celor din România.

Primul plan al bisericii a fost întocmit de arhitectul Spiridon Cegăneanu, care plan a fost refăcut de arhitectul Hristache Sotiriu, care a și executat lucrarea.

Zugrăvirea bisericii a fost executată de către pictorul macedo-român N. Durazzo, specializat în pictura bisericească, toate cheltuelile zugrăvirii fiind suportate de către d-l Iorgu Steriu din București, originar din Corița.

Sfințirea măreţului lăcaș de rugă, cu hramul « Schimbarea la față » a avut loc la 25 Octomvrie 1925, în prezența mea, ca ministru al țării în Albania.

Pentru mai bună înțelegere a felului, în care s'au desfășurat festivitățile sfințirii, reproduc raportul, pe care l-am adresat cu acea ocazie Ministerului de Externe:

,,*Domnule Ministru*,

După cum știți din telegrama pe care v'am expediat-o din Tirana la plecarea mea la Corcea, am luat parte la sfințirea bisericii române, clădită din sărăcia și cu truda fraților noștri din Corcea și împrejurimi.

Douăzeci chilometri înainte de sosirea noastră, a mea și a soției mele, la Corcea, ne așteptau numeroase automobile, împodobite cu flori și cu tricolorul național român, în care luaseră loc fruntașii vieții românești din Corcea și împrejurimi și mai ales corpul didactic. Sosirea noastră a fost salutată foarte cordial cu cuvântări ocazionale și cu cântece executate în cor de cei prezenți. Aceeaș primire și în Corcea, unde copiii dela școala română au intonat diferite cântece patriotice.

Sâmbătă 24 Octomvrie, ziua sosirii noastre, s'a oficiat de către Episcopul Ieroteos, ajutat de un număr însemnat de preoți dintre cari și patru români, obișnuita vecernie în mijlocul unei afluențe destul de însemnate. Pentru prima dată au răsunat clopotele nouei biserici românești făcându-mi-se onoarea, ca ministru al țării, să trag cel dintâiu clopotul cel mare alături de fiul unui martir, care a tras pe cel de-al doilea, mai mic.

A doua zi, Duminică 25 Octomvrie, ziua fixată pentru sfințirea bisericii, biserica și marea curte a bisericii erau neîncăpătoare pentru norodul venit să asiste. Se remarcau cu deosebire autoritățile bisericești în frunte cu Episcopul Ieroteos și șeful bisericii ortodoxe albaneze Vasile Marcu, autoritățile civile în frunte cu prefectul județului și primarul orașului și autoritățile militaro-polițienești. Se remarcau însă și mai mult numeroși Români din împrejurimi și parte din oraș, împreună cu soțiile lor, în pitoreștile lor costume naționale.

Către sfârșitul slujbei religioase cel dintâiu a luat cuvântul Episcopul Ieroteos, arătând însemnătatea actului săvârșit pentru biserica ortodoxă în genere și în special pentru drept credincioșii Români din Corcea.

După aceea luând cuvântul Protopopul Vasile Marcu, șeful bisericii ortodoxe autocefale din Albania, arată însemnătatea participării la sfințirea bisericii a tuturor drept credincioșilor, fără deosebire de naționalitate, la sfințirea bisericii ro-

In mijloc d-l Simion C. Mândrescu, ministrul României, cu soția.

mâne din Corcea, pentru bunele raporturi dintre Români și ceilalți cetățeni albanezi, precum și pentru raporturile de prietenie dintre Albania și România. Termină cu cuvintele: « Trăiască România, trăiască Albania, trăiască Ahmed Zogu, Președintele Republicii ».

Aplauze îndelung repetate au subliniat cuvintele inimosului protopop.

La sfârșit luând eu cuvântul, am mulțumit în numele României șefilor Bisericii Ortodoxe Autocefale din Albania precum și guvernului albanez pentru spiritul cu adevărat evangelic și amical cu care nu numai au privit, dar după putință au și ajutat sforțările fraților noștri din Corcea de a-și clădì un lăcaș propriu de rugă

Biserică română din Corița, după cutremurul din 28/I 1931.

către Dumnezeu, interpretând mai pe larg această atitudine frumoasă a lor față de frații noștri din Albania. Am arătat apoi, cum România este mândră de a aveà în Corcea și împrejurimi frați așà vrednici, cari în timpul celei mai grele crize financiare au putut, din sărăcia lor, după încordări și muncă care merită toată lauda și admirația, să-și clădească un monument care va vorbì urmașilor despre vrednicia lor, urându-le, ca după această operă să urmeze și altele în interesul ridicării culturale și economice a poporului român din Albania. (Aplauze călduroase a întregei asistențe au acoperit ultimele mele cuvinte).

A urmat apoi desvelirea bustului martirului preot Haralamb Balamace, așezat în incinta bisericii, la care Episcopul Ieroteos a ținut cuvântarea ocazională.

La școala română a avut loc în urmă recepția la care autoritățile îmi prezentau felicitările lor. Corurile de țărani și elevi alternau în cântece naționale și patriotice. S'au ținut mai multe discursuri ocazionale în mare parte de Albanezi.

Luni 26 Octomvrie, în urma invitației ce mi s'a făcut, am vizitat Pleasa, comună curat românească, cu o școală primară românească completă, așezată în vârful munților din apropierea Corcei.

Ni s'a făcut o primire nespus de frumoasă, şi în biserică s'au rostit cuvântări în cinstea României şi a mea de către o doamnă institutoare şi un domn institutor. Tot satul, bărbaţi şi femei, în costume naţionale româneşti, sărbătoreau venirea celui dintâiu ministru român printre ei.

Cu aceasta serbările au luat sfârşit.

Adaug, că guvernul albanez, pentru a-mi asigurà persoana mea pe drumuri destul de întinse, pe cari trebuià să le parcurg până la Corcea şi înapoi, mi-a pus la dispoziţie o escortă de jandarmi.

In tot cazul, nu putem fi decât recunoscători guvernului albanez pentru delicata atenţiune, ca şi pentru faptul că, neţinând seamă de moţiunea votată de Camera Deputaţilor, pe care vi-o trimit în traducere, a lăsat să se desfăşoare festivităţile cu tot fastul, spre mulţumirea mea şi a fraţilor noştri din Albania".

Acest lăcaş de rugă şi de refugiu în timpuri grele pentru fraţii noştri din Coriţa în urma cutremurului din 28 Ianuarie a. c., astăzi este o ruină.

E de datoria noastră a tuturora, să întindem o mână de ajutor greu încercaţilor noştri fraţi, pentru a-şi puteà recládì mândra lor biserică şi a-şi preface gospodăriile, prefăcute şi ele în ruine. Statul român şi particularii nu pot rămâne indiferenţi.

Societatea «Graiul Românesc» îşi va face toată datoria.

ROMÂNII DIN JUGOSLAVIA DIN PUNCT DE VEDERE CULTURAL

de Vasile N. Christu

Jugoslavia de azi, cuprinde un teritoriu de 248.989 km², cu o populaţie de 12.700.000, aproape 51 locuitori pe km², înglobând următoarele regiuni: Serbia, Croaţia, Slovenia, Muntenegru, Dalmaţia, Bosnia, Herţegovina, părţi din vechea monarhie austriacă, cu Voivodina, Banat, Bacika, o mare parte din Macedonia precum şi regiunile Strumiţa şi Ţaribrod, luate dela Bulgari în 1928.

In rândurile de faţă vom căutà să înfăţişăm, cum se prezintă chestiunea culturală a Românilor din regatul jugoslav în faza ei actuală. In acest scop vom cercetà şi manifestările de ordin politic cari au avut o repercursiune fatală asupra desvoltării culturale a lor.

Prin actul dela 3 Octomvrie 1929 regatul Sârbilor, Croaţilor şi Slovenilor iea o nouă denumire în vederea «unificării sufleteşti» a tuturor Slavilor din sudul Dunării. In acest scop se făceau încercări pentru a fi atrasă şi Bulgaria în noua aşezare de Stat.

In teritoriul Jugoslaviei de azi locuesc foarte mulţi Români. O parte din ei sunt vechi, alţii sunt veniţi într'o epocă târzie, cum e cazul cu ţăranii şi Ungurenii, dar toţi au lăsat urme neşterse în felul de viaţă al Sârbilor. In regiunea Macedoniei aceştia sunt veniţi într'o epocă mai târzie. Intregul ţinut al Macedoniei e un teritoriu de 65.000 km², cu o populaţie de 2.400.000, având 37 loc. pe km². Din acest teritoriu Serbia ocupă cea mai mare parte. Impărţirea Macedoniei a avut o urmare gravă în ceeace priveşte felul împărţirii. Ea reprezintă o unitate economică

cuprinsă în granițele ei naturale între Mesta, Rodope, Rila, Șar, Drin, lacul Ochridei, Gramoste și Marea Egee. Impărțirea Macedoniei între Sârbi, Bulgari și Greci e arbitrară, și cauzează mari perturbări politice. Și azi Macedonia prezintă «mărul discordiei» între cele 3 State, fiecare căutând să fie stăpân pe o porțiune cât se poate de mare, și astfel ea este sacul cu pulbere ce amenință pacea balcanică. Balcanismul, așà de rău taxat la noi, își are și partea lui frumoasă. Balcanism nu a însemnat decât libertate, ceeace îl face pe d-l Iorga să întrezărească în acest balcanism o etică superioară, și dintr'o accepțiune sălbatecă de o ferocitate extraordinară cum vor să-i atribue unii, își capătă justa sa valoare. Cei cari au asistat la conferința balcanică dela Atena își închipuiau pe acești balcanici ca niște fiare sălbatice cari sunt gata să sfâșie omul civilizat [1]).

După acestea câteva date de ordin general să trecem la cercetarea elementului românesc din Jugoslavia.

Sârbii, cari de fapt stăpânesc această nouă formă politică a Statului Sârbo-Croato-Sloven, nu vor să recunoască, că în teritoriul țării lor locuesc și alte popoare.

După cum am amintit în Macedonia ocupată de Sârbi, aceștia au venit într'o epocă mult mai târzie. Cunoscute sunt luptele duse între Sârbi și Bulgari cu privire la originea etnică a Slavilor din Macedonia. Problema macedo-slavă a fost considerată ca o problemă de Stat atât la Belgrad cât și la Sofia. In acest scop Sârbii încep să trimeată oamenii lor în Macedonia și să recruteze partizani pentru o idee pan-sârbă.

Ca și Bulgarii, nu drămuiau mijloacele de captare, bani se risipeau îndeajuns, căci în micul regat sârb de atunci se depuneau mari sforțări pentru o expansiune, la început culturală, în Macedonia. Deschideau școli peste tot, și după ce-și formau cadre, porneau în spre alte orașe. Deasemenea găseau aderenți și printre Români. Așà de exemplu la școala sârbă din Constantinopole ei trimiseseră ca învățător pe un oarecare Pihov, Aromân din Bitolia [2]).

Astăzi observăm o continuitate în sistemul de naționalizare a ținuturilor unde nu există populație sârbească [3]), cu adăugirea sistemului de colonizare. Sârbizarea

---

[1]) Vezi însemnările d-lui *Dem. Dobrescu*: «*Sociologia Păcii Balcanice*» în *Facla*, an. XII, No. 398 din 2.III.931.

[2]) *Vardarec*, Srăbskata propaganda v Makedonije, în Jugo-Zapadna Bălgaria, an. I, No. 16, Sofia 1893.

[3]) Că în Macedonia nu au existat Sârbi, ne putem convinge din următoarea afirmație a d-lui Dr. M. A. Todorovici: In lucrarea d-sale despre Salonicul și chestiunea Balcanică (Dr. M. A. Todorovici: Solun i Balkansko pitanje-Beograd 1913), la p. 65 ne spune, că Slavii din Macedonia nu au clară ideea de naționalitate. Astfel că Slavii din Macedonia pot fi și Sârbi și Bulgari, așà cum dictează interesele politice ale Belgradului și Sofiei. Ori, acest fapt ne dă dreptatea să afirmăm, că Slavii din Macedonia, dacă nu pot fi Bulgari, cu atât mai mult nu pot fi Sârbi, căci a dovedì aceasta înseamnă a evidenția o probă negativă, pe când existența elementului aromânesc din Macedonia sârbească nu poate fi tăgăduită. Dacă din motive eclesiastice «învățații» îi treceau ca Greci, azi nu putem luà în considerație această clasare arbitrară, care chiar pe vremea aceea nu însemnà decât aderent al Patriarhiei grecești, iar azi, când conștiința națională se afirmă între acești Români, din nenorocire rămași sub Sârbi, putem întări afirmația d-lui M. René Pinon, că «la nationalité ne se reconnaît pas à des nuances de langage, ni à des souvenirs historiques. Elle est dans la volonté des peuples» (La Question de Macédoine et des Balkans, p. 178—179 în volumul Les Questions actuelles de politique étrangère en Europe. Paris 1907).

forţată se exercită sistematic. Au fost aşezaţi numai în Macedonia sârbească 40.000 colonişti. Au schimbat titulatura regatului, au schimbat denumirea geografică a Macedoniei în Serbia Sudică (Yužna Srbija), au recurs la naţionalizarea numelor proprii la toţi Românii din Jugoslavia şi din Mihail Sima au făcut Simici, din Gheorghe Costa, Costici ş. a. m. d. Nici Turcii şi Evreii, cari au nume deosebite n'au fost cruţaţi. Aşà de exemplu se întâlnesc Sârbi cu numele de Mehmedici, Haimici, Solomonovici, Mustafici, Alfandarici, etc. Un şovinism pronunţat stăpâneşte în întreaga Jugoslavie. Totul e permis pentru ţară! chiar când această ţară va trebuì să sufere criticile oamenilor de ştiinţă. Pentru a ilustrà până unde merge şovinismul sârb, vom redà acì un caz ce ne-a fost povestit de un Croat. Dealtfel presa străină a relatat cazul în amănunte. E vorba de judecarea unui proces la Beograd, unic în felul lui. Pentru oamenii cu o judecată sănătoasă acest caz l-ar fi înregistrat la rubrica faptelor diverse. Insă în Serbia, unde ştiinţa istorică are un caracter speculativ, i s'a dat o mare importanţă. Iată despre ce este vorba: La Beograd o învăţătoare, cu numele Anghelinca Stancici, a lucrat 10 ani la un « studiu » reprezentând o epocă capitală în istoria naţională « jugoslavă ». Şi bazându-se pe dovezile necontestate, că şi Dumnezeu e Sârb, a scos ca o concluzie logică, că Avram, Iacob, Isac, Avel, Christos, Mohamed, precum şi cei mai mari şi însemnaţi oameni din istoria omenirii sunt curaţi Sârbi (pravi srbi). Dar profesorul sârb, Dragutin Kostič, după ce a citit opera « genială a învăţătoarei Anghelinca Stancici », şi văzând că acest studiu, dealtfel foarte însemnat pentru « Velika Srbija », va produce o mare ilaritate în lumea intelectuală din regat şi din străinătate, a scris un articol în ziarul « *Vreme* », criticând în parte afirmaţiile scriitoarei. Dar Anghelinca s'a simţit ofensată de această critică nedreaptă a profesorului, l-a calificat « de rău Sârb », şi l-a dat în judecată, cerând despăgubiri 200.000 de dinari. Lumea care asistà la proces din curiozitate a crezut, că are de a face cu o nebună, iar oamenii cinstiţi şi-au dat seamă, că suferă de boala şovinistă. Şi cei cari au asistat la proces au aflat multe lucruri interesante, ca de ex.: că Galii provin din Galičnik (munţii în Macedonia sârbească), Chaldeenii poartă nume sârbesc — Kal-deici, ceeace înseamnă cărămidari, Lozana de loza-vie, Hanibal erà Sârb, Avram deasemenea, numele provenindu-i din vran-cal, etc.

In sfârşit e explicabil, de ce Sârbii, cari suferă de boala şovinismului, nu vor să recunoască drepturile Românilor, şi ca o măsură de lichidare cu străinii, li-au închis toate şcolile şi bisericile. In felul acesta, caută să se impună, lansând idei greşite cu substrat contrariu cercetărilor obiective. Nu e nevoie să se recurgă la mijloacele fanteziei bolnave, pentru ca cineva să fie bun naţionalist. Naţionalismul nu poate fi monopolul nimănui. Orice constrângere şi nerespectare a dreptului de convingere a celorlalte naţiuni duce la absurditate.

Dacă azi Sârbii vor să naţionalizeze ţinuturile noui, recurgând la mijloace nepermise, nu mai puţin se revoltau şi supărau pe alţii, cari procedau la fel cu ei. Ba chiar apărau pe alţii, când erau trataţi rău de către stăpânitorii de ieri. In tot timpul Serbia a dus o politică greşită faţă de celelalte naţionalităţi. Sârbii încurajau pe cei slabi, ca să distrugă pe cei tari. Şi dacă ieri recunoşteau, că în Macedonia existau Români, azi nu vor nici să li se amintească de asemenea lucruri. Câteva exemple sunt suficiente, ca să ilustrăm şovinismul sârbesc. Ivan Ivanici, cunoscutul cercetător sârb, într'o lucrare a d-sale « Românii din Macedonia şi Epir »,

ne spune, că nu puteau aveà încredere în statisticile turceşti, cari pentru anul 1900 au trecut în regiunea Bitoliei 225.235 Aromâni şi Greci (Vlaha i Grka). Cu atât mai mult, — mărturiseşte d-sa —, nu se poate pune temeiu pe statisticile greceşti, cari vor să scoată din Aromâni Greci curaţi [1]). Şi Ivanici corectează statistica, dându-ne următoarele date despre Aromâni: în vilaetul Bitolia 80.000, în vilaetul Salonic 55.000 şi în vilaetul Kossova 5.000, în total 140.000.

Ne punem întrebarea: ce s'au făcut aceşti 80.000 Aromâni din vilaetul Bitolia, azi rămas sub Sârbi? Intr'adevăr că o mică parte a fost luată de trupele bulgare cari ocupaseră acel ţinut în răsboiul mondial. Dacă am admite, că s'au aşezat toţi în Bulgaria, atunci cum se explică, că Aromânii, cari emigrează de acolo din cauza relei stări economice, n'au fost tocmai aceia cari fură luaţi de autorităţile bulgare în timpul răsboiului? Iată o problemă delicată. Marea majoritate a Aromânilor din regiunea Bitoliei a rămas pe loc. Cei cari au fost luaţi de Bulgari erau aşà de puţini, încât şi veniră în ţară imediat după răsboiu. Şi iată de ce cu atât mai mult nu vom puteà pune bază pe statisticile sârbeşti cari vor să scoată din regiunea Bitoliei un ţinut curat sârbesc.

Aromânii, cari locuesc în Serbia de sud, sunt cunoscuţi cu numele de Ţinţari. In istoriografia sârbă figurează cu numele de Vlasi, Kucovlasi Crnovunci, Karaguni, Karakaceani, Ašani, Arnautski Vlasi, Karakolčani, Sarakaceani, etc. Ei singuri îşi spun Armâni-Aromuny [2]).

In legătură cu ocupaţia lor de odinioară au dat foarte multe nume la piscuri, munţi, dealuri, trecători, ş. a. Şi noţiunea de Vlah implică ocupaţia de păstor, după cum şi în limba slovenă vlah are o accepţiune economică şi însemnează păstor [3]). Despre marele număr al Aromânilor din Serbia ne vorbeşte şi Cvijič, cel mai de seamă geograf al Sârbilor. Aşezări de oameni s'au adunat şi s'au stabilit acolo unde a fost teren roditor, păşune pentru vite, apă şi o climă suportabilă. Geograficeşte Serbia prezintă cel mai prielnic mediu pentru aşezarea elementului românesc. Şi în ceeace priveşte satele româneşti ele se deosebesc în totul de cele ale Slavilor. Pe când satele acestora se găsesc la o înălţime mică, cele ale Românilor sunt situate între 900—1.200 m., dela nivelul mării [4]); înălţimea de 900 m., e punctul de întâlnire al elementului românesc cu cel sârbesc. Sus la munte s'a păstrat elementul românesc. Românii au coborît însă şi în oraşe unde se ocupară cu comerţul şi meserii, iar alţii plecară în străinătate pentru câştig (pečalba) şi ca rentieri [5]).

Inainte de liberarea Serbiei, copiii Aromânilor frequentau şcolile în număr mai mare ca cel al Sârbilor. Tot aşà primii intelectuali ai Serbiei au fost de origine aromână, sârbo-aromână, iar mulţi primi-miniştri ai Serbiei aveau această origine mixtă sârbo-aromână [6]) ca şi în Grecia, unde originea cărturarilor ca şi a ma-

[1]) *Ivanici (Ivan)*, Rumuni n Makedoniji i Epiru — istorija, kultura — statistika, p. 4, Novisard 1909.

[2]) *Kadlec K. Dr.*, Valasi a Valašske pravo v zemich slovanskych, etc., p. 124, Praha 1916.

[3]) *Vaclavek*, O privodu a jmené valachu, p. 11, în Sbornik muzejni společnosti, vol. II Valasskem mezirici 1898, la pag. 14 citează părerea lui Jan Chr. Adeluny care consideră pe Români ca rismkymi slovany.

[4]) *Iovan Cvijič*, Osnove za Geografiju i Geologiju Makedonije i Stare Srbije, p. 1021—22, vol. III, Beograd 1911.

[5]) Idem, p. 1022.

[6]) *Cvijič (Iov.)*, La Péninsule Balkanique, p. 401, Paris 1918.

rilor negustori fiind din acele părţi unde elementul etnic grecesc e în minoritate, spiritul Aromânilor a dat elenismului nou educaţia şi prestigiul său intelectual [1]). Deasemenea, în toate mişcările de eliberare a popoarelor din Peninsula Balcanică Aromânii au luat parte activă. Pentru emanciparea politică a Serbiei nu mai puţin a contribuit şi elementul aromânesc care prin spiritul lui liberalo-burghez aduceà sisteme noui de organizare economică, împingând micul regat al Serbiei de ieri spre o eră de producţie capitalistă. In toate revoluţiile, cari ţinteau desfiinţarea vechilor forme de guvernare, Aromânii au luat parte activă. Insă aceste revoluţii, deşi naţionale, aveau un caracter mai mult social şi religios decât naţional, după cum ne spune Evelpidi [2]).

Dacă vom trece la Românii dunăreni, cari s'au aşezat în Serbia şi cărora nu li se recunoaşte dreptul de a se instrui în limba lor maternă, vom observà, că sunt în număr foarte mare. Am amintit de ţăranii şi Ungurenii din Serbia. Aceştia nu sunt decât Românii veniţi *într'o epocă târzie în locurile lor de azi*. Primii au venit din Ţara Românească, iar ultimii din Ardeal [3]). In Timocul jugoslav, cum obişnuim să-l numim, numărul Românilor atinge cifra de 181.700 şi sunt împărţiţi în 151 sate curat româneşti şi 42 sate mixte. Iar în Timocul bulgăresc Românii din cele 52 de sate situate între Vidin şi Timoc depăşesc cifra de 85.000 aşà că între Morava şi Vidin avem o populaţie românească de 266.700 suflete lipsite de instituţii culturale naţionale.

In Banatul jugoslav deasemenea e o populaţie românească de 74.096, şi dacă adăugăm şi pe Românii din Macedonia, precum şi pe acei Români, cari s'au stabilit în Serbia veche, vom aveà aproximativ o populaţie românească de 318.000, lipsită de ori şi ce drept omenesc de a se instrui în limba sa maternă. Intr'un memoriu referitor la minorităţile din Balcani la capitolul «Minorităţile naţionale din Jugoslavia» găsim următoarele date: Români 229.398, Unguri 472.409, alte popoare slave 174.464 şi diferite alte naţionalităţi neslave 201.363. Numai în Serbia de nord sunt peste 200.000 Români.

Dacă vom face o recapitulare a statisticilor existente vom aveà ca cea mai probabilă listă a minorităţilor naţionale din Jugoslavia următoarea:

Români	318.000
Germani	517.472
Unguri	467.000
Albanezi	440.000
Bulgari	700.000
Turci	150.000
Italieni	12.500
Alte naţionalităţi	70.000
Total	2.674.972

[1]) *Tih. R. Georgevici*, Kroz naşe Rumune, p. 14, Beograd 1906. Deasemenea G. Giuglea şi G. Vâlsan au tipărit o colecţie de cântece populare: Dela Românii din Serbia, Bucureşti 1913 şi Emil Picot: Chants populaires des Roumains de Serbie, Paris 1889, iar în revista «Makedonski Pregled» dela Sofia d-l prof. S. Romanescu a publicat un studiu: Românite mejdu Timok i Morova, fragmente traduse şi publicate în revista „Graiul Românesc" an. I, No. 1.

[2]) *Iorga (N.)*, Istoria Românilor din Peninsula Balcanică, p. 59, Bucureşti 1919.

[3]) *Evelpidi (C.)*, Les États Balkaniques, étude comparée politique, sociale, économique et financière, p. 381, Paris 1930.

Prin urmare, în Jugoslavia de azi avem minorităţi etnice cari ating cifra de 2.674.972. Tendinţele separatiste ale Croaţilor, Slovenilor şi Muntenegrenilor justifică şi mai mult cererea minorităţilor pentru recunoaşterea drepturilor lor. In privinţa aceasta un prim succes îl înregistrează minoritatea germană din Jugoslavia.

Până în anul trecut, copiii germani cu nume de origină slavă erau trataţi de autorităţile şcolare ca Sârbi, obligându-i să urmeze la şcolile de Stat. După proclamarea dictaturii s'au desfiinţat institutele culturale germane şi şcolilor li s'au pus diferite piedici. Insă acolo unde e un German, pulsează inima Germaniei, în spatele lui stă întreaga Germanie. Astfel s'a creat un puternic curent în favoarea elementului german din Jugoslavia, sub presiunea căruia Sârbii au fost nevoiţi să permită reînfiinţarea Ligii culturale germane « Schwäbischer Kulturbund », şi înfiinţarea unei şcoli normale pentru Germani. Iată cum ştiu să acţioneze cei din Germania, forţând absolutismul sârb să se plece în faţa voinţii poporului german, care nu a încetat să se intereseze de ai lui oriunde s'ar găsì ei.

Când în Banatul românesc funcţionează în acest an şcolar 44 şcoli confesionale sârbeşti cu 64 de învăţători, în Banatul sârbesc pentru anul şcolar 1928—29, în cele 42 de sate cu populaţie românească n'a fost nici câte un învăţător de sat! Dacă înainte de răsboiu am avut o stare şcolară splendidă, azi lucrurile sau schimbat cu totul. In Banatul românesc, înainte de răsboiu, Sârbii au avut numai 35 de şcoli cu 52 de învăţători, ca sub Români să mărească numărul şcolilor la 44 şi numărul învăţătorilor la 64. Dintre aceste şcoli 39 le au în judeţul Timiş Torontal şi 5 în Arad. Deşì legea învăţământului prevede că, pentru ca să poată luà fiinţă o şcoală, ea trebuie să aibă cel puţin 20 de elevi, totuş Sârbii au la noi şcoli cu mai puţini elevi. Aşà de exemplu în anul şcolar 1930—31 funcţionează şcoli sârbeşti la Gaiul Mic (Timiş Torontal) cu 6 elevi, la Monastirea (T. Torontal) cu 11 elevi, la Ciacova (T. Torontal) cu 15 elevi, în judeţul Arad, în com. Pecica cu 14 elevi şi la Nădlac cu 17 elevi; pe urmă la Vodnic, Rapnic, Clocotici şi Nermet sate din judeţul Caraş, cu populaţie craşovenească, se predă limba croată. In comunele Moldova veche, Pojejena de Sus şi Sviniţa, învăţătorii cari cunosc limba sârbă, o folosesc ca ajutătoare în predare.

In schimb învăţarea limbii române în Banatul sârbesc întâmpină mari greutăţi. Sunt cunoscute sistemele de îndepărtare a celor mai valoroase elemente. Unui cetăţean străin nu-i este permis să profeseze. S'a recurs la Wranghelişti din sânul cărora Sârbii recrutează elemente pentru învăţământul românesc. Aceştia nu ştiu nici o boabă românească. S'a încercat sistemul de colonizare. In satele cu populaţie curat românească se instalează Sârbi, ca şi în Macedonia. In această regiune, unde am avut şcoli aşà de numeroase, azi nu avem nici una. Dacă vom aruncà o privire înapoi şi răsfoind statisticile, vom rămâne uimiţi de pasivitatea diplomaţiei române în această chestiune. Azi nu avem nici o şcoală, pe când în 1903—1904 pentru vilaetul Bitoliei, azi sub stăpânire sârbească, am avut: 25 şcoli primare cu 608 elevi şi 408 eleve şi 34 institutori, un liceu la Bitolia cu 99 elevi şi 16 persoane corp didactic, o şcoală profesională de fete cu 71 eleve şi 11 persoane corp didactic. Până la 1912 şcolile noastre au progresat, iar cu instalarea noului regim sârb s'a pus capăt ori şi cărei manifestări naţional-culturale. In 1913 s'a recunoscut autonomia şcolară şi bisericească pentru Aromânii din Serbia, se permiteà chiar

și crearea unui episcopat pentru Aromâni, ceeace înseamnă că, între Pasici și Maiorescu a fost un acord perfect în privința drepturilor Românilor din Serbia [1]). Aceasta însă la 25 Iulie 1913. Au trecut 18 ani de atunci, și nici o școală nu a fost deschisă. Iată că acuma au luat ființă consulatele române din Bitolia și Skopia. Biserica română din Bitolia s'a deschis. Primul pas s'a făcut, însă vom ajunge la situația, când Sârbii ne vor permite să deschidem biserici, însă din lipsă de preoți români cu cetățenie sârbească, bisericile vor mai fi închise mult timp. E nevoie ca să se urmeze exemplul Germanilor. Să se creeze un puternic curent în opinia publică românească pentru redeschiderea școlilor românești din Serbia, să se ceară înființarea de noui școli și să se permită organizarea culturală a Românilor rămași în granițele Jugoslaviei de azi.

ÎNSEMNĂRI:

Patruzeci de ani de existență a școalei primare române din Belcamen (Grecia). Dăm în cele ce urmează cuvântarea d-lui Sterie Constantinescu, ținută cu ocazia ieșirii la pensie a d-sale, care coincide și cu serbarea a 40 ani dela deschiderea școalei primare române din Belcamen, ca fiind un prețios document cu privire la luptele fraților noștri pentru cultura lor națională și pentru completarea celor publicate în numărul ultim al revistei noastre cu privire la comuna Belcamen.

Doamnelor și Domnilor,

Emoționante sunt aceste momente de sărbătoare pentru noi cari serbăm *40 ani dela prima deschidere a acestui focar de cultură*, aproape 37 ani dela numirea mea ca institutor și *26 ani dela clădirea localului* din această comună natală a noastră. Bucuria de azi trebuie să ne strângă mai aproape unii de alții pe toți Aromânii: învățați și neînvățați, bogați, săraci, tineri și bătrâni.

Misiunea înaltă a școalei noastre naționale se reflectează azi puternic din luptele trecute de pe aceste meleaguri. Sărbătorim azi pe lângă sărbătoarea de încheerea anului școlar și 40 de ani de când răposatul meu unchiu Demetru Pelicaditescu și Gr. Talle, primii apostoli ai cauzei aromânești în aceste ținuturi, și-au început activitatea lor românească, după cari, în 1893, am luat conducerea destinelor sufletești ale neamului nostru din această comună.

Sărbătorim triumful principiului național în școală și înfrângerea omnipotenției partidului care umblă să ne înghită. In această comună înainte de înființarea școalei românești — înainte de anul 1890 — se învăță limba greacă, când din inițiativa luată de răposații frați Nicolceanu, în frunte cu răposatul meu unchiu D. Pelicaditescu și Gr. Talle și prin autorizația Secțiunii Consiliului administrativ, pendinte de Ministerul Instrucțiunii Publice, se acordă dreptul ca să funcționeze școala noastră.

Primul local fu în staulul lui Cola Ciulli, local umil, sărac, ca și acela în care

[1]) Vezi articolul meu: Documente din trecut cu privire la autonomia școalelor și bisericilor românești din Macedonia sârbească, p. 74—75. în Flambura Pindului, an. I, No. 4.

se născù Domnul Hristos, Mântuitorul lumii, căci El n'a avut palate, leagăne aurite și pufuri, ci stâncă și staul de vite, de unde a răsărit Soarele lumii, Dumnezeul omenirii.

Așà și cu acest focar care a trecut dela casele răposatului Vanghele și a ajuns unde-l vedem acuma.

Doamnelor și Domnilor,

Un an după deschiderea școalei, în 1891, Mitropolitul grec din Castoria, Filaret, cerù voie dela autoritățile administrative turcești, să încorporeze pe Aromânii noștri la grecomani. Văzând pericolul, Aromânii și noi învățătorii am intensificat propaganda printre frați, îndemnându-i la unire și luptă.

Prigoniri, asupriri, lapidări, judecăți, blesteme și confiscarea averilor au fost urmările.

Căpeteniile partidului advers, în frunte cu clerul, hotărîră, după ce multe familii trecură de partea noastră, să aducă la anul 1891 pe arhiereul care excomunică pe V. Nicolceanu și pe toți acei cari vor aveà legătură cu el—ca să-i forțeze să se cultive în limba greacă. După ce arhiereul prin anateme și blestemuri ne zugrăvì în fața poporului simplu și incult ca antireligioși — *papistași* — ne oprì de a ne împărtășì din Sfintele taine ale Bisericii, ca: botez, cuminecătură, cununie și înmormântare.

Cei doi apostoli dintâi, neadmițând convertirea, au fost supuși la tot felul de șicane. Aromânii strigau asupritorilor: « *Așa him, tal'iați-ne, ma școala n'o închidem* »!... In anul 1895, cu 35 ani înainte, preoții nu vreau să boteze pe fiica familiei Iancu și am trimis câțiva băieți în cătunul Elova, 1 km depărtare de comuna noastră, cari înșelară pe epitropul bisericii, zicându-i, că vin din ordinul parohului să le dea mirul. Numai așà reușirăm s'o botezăm.

La 1897, din ordinul arhiereului Filaret din Castoria, preotul nu vrea să oficieze cununiile mele decât cu intervenția notabililor și cu un plocon de 5 lire otomane, iar în anul 1898 biserica refuză să boteze prima mea fiică, din care cauză botezul s'a efectuat în casa mea.

Tot așà în anul 1895, cu toată plângerea Aromânilor la Mitropolit, preoții din ordin superior — ierarhul lor — refuzară să înmormânteze pe nepoata de soră a răposatului V. Nicolceanu. Atunci am format noi cortegiul și am îndeplinit funeraliile fără preot, iar în anul 1907, pe timpuri de restriște, am transportat cadavrul unui fiu al meu la Bitolia, făcându-i funeraliile la cimitirul românesc din acel oraș.

Pe lângă aceasta, Aromânii erau impuși la toate dările grele și nu li se eliberau pașapoarte pentru România, unde puteau să-și agonisească hrana.

Nici un popor n'a suferit mai mult decât Aromânii și în special noi, cei din această comună: Belcamenii.

In clipa aceasta cu cucernicie ne gândim la răposații: V. Nicolceanu, Pelicaditescu, Nicolescu, cari înainte cu 40 de ani, cu mâna curată întins-au potirul credinții și luminei spre buzele înväpăiate ale preacinstiților noștri părinți și frați, sălășluiți în mormânt cu speranța învierii..., Apărat-au ei limba și națiunea și ne zic astăzi: « Apărați-le și voi ! »...

Familia Iancu, Tate, Toma State, Căluş, Mihalexe, Pogonce, etc., au luptat pentru limba şi cultura românească; au fost cei mai vajnici luptători pentru clădirea şcoalei — local propriu —, fiind atunci învăţător Nero, iar eu Preşedinte al comunei şi cu funcţia la Neveasta.

Această şcoală primară, clădită în anul 1904, la prima apariţie a bandelor greceşti, a ajutat ca prin minune să biruească dreptul Aromânilor la Belcamen.

In felul acesta, cu învăţător şi şcoală românească, Belcamen ştiù să înfrunte urgia vremurilor din 1890—1904—1907 — prigoniri, terorizări, bătaie în piaţă din cari se perindează unul Pogonce — şi ca supremă batjocură omorîrea lui V. Nicolceanu, în ziua de 10 Aprilie 1907, la Bitolia, din timpuri de restrişte şi până azi focar al românismului. După constituţia otomană din 1911 am avut altă victimă: pe Steriu Mihalexe, primar.

Iubirea de neam a fraţilor noştri Aromâni şi dascălilor români din Belcamen a înfruntat şi urgiile următoare, până s'au învrednicit să-şi asigure existenţa lor naţională.

Din acest cuib aromânesc şi sanctuar au ieşit mai mulţi tineri: arhitecţi, doctori şi alţii alături de dânşii, elevi ai Şcoalei superioare de comerţ din Salonic.

Cu acest patrimoniu de credinţă strămoşească a intrat şi comuna noastră Belcamen în lumină şi libertate deplină odată cu noua stăpânire—Ţara Elada—faţă de care avem să ne achităm o sfântă datorie pentru felul cum înţelege să ne trateze.

In zilele ei de nouă aşezare între hotarele, trase şi cu sângele fraţilor noştri, ne putem mândrì, că sub a ei egidă ne putem desvoltà liber în domeniul cultural naţional ca minoritate.

Doamnelor şi Domnilor,

Toţi fraţii Aromâni din această comună au venit să ia parte la această festivitate în care se evocă triumful ideii naţionale prin numirea primului dascăl compatriot în locul rămas vacant prin plecarea celor dintâi (1893). Patruzeci de ani a dăinuit frăţeasca conlucrare a mea cu a tuturor colegilor cari s'au străduit pentru închegarea şi consolidarea sacrei cauze naţionale şi în special a d-lui Nero, cu care am dus calvarul atâta vreme.

In tragedia aceasta de patru decenii se desenează întreaga tragedie a românismului.

Inflăcăraţii Aromâni din Belcamen, rămaşi fără şcoală, pe când comunele dimprejurul acestei regiuni ca: Neveasta, Clisura, Hrupişte, etc., aveau focare de lumină, îndrăzniră a cere autorităţilor bisericeşti să le dea şi lor un învăţător, de legea şi neamul lor, căci au spus ei: dăm ceeace datorăm dijmă, subsidii, angarale: toate le dăm după puterile noastre, numai comoara noastră strămoşească, limba, nu vrem s'o dăm.

Drept aceea noi de legea şi ţara aromânească nu ne lăsăm, până vom trăì în lumea asta —, suntem hotărîţi mai bine să murim, decât să trăim altfel.

Doamnelor şi Domnilor,

Şi acuma, la capătul misiunei mele, urez şi rog pe prea puternicul şi bunu Dumnezeu, ca sanctuarul, focar de lumină — şcoala, ce cu vrednicie am condus-o să străluceascǎ întotdeauna.

Termin cuvântarea cu: Trăiască Elada! Trăiască Preşedintele Republicii Elene! Trăiască armata! Să trăiţi şi voi iubiţi fraţi, cari aţi avut marea bunăvoinţă, să ne onoraţi cu prezenţa voastră!

* * *

Apelul «Asociaţiei generale a Studenţilor Macedo-Români din România» către Studenţii Jugoslavi. Cu ocaziunea «Congresului Micii Antante Studenţeşti», care erà să aibă loc la Bucureşti la 15 Martie c., Asociaţia generală a studenţilor macedo-români din România a adresat studenţilor jugoslavi un apel în chestiunea şcolilor şi bisericilor româneşti din Macedonia jugoslavă. Extragem din el, cu titlul de document, următoarele pasagii:

«Ştiţi prea bine, că în Macedonia jugoslavă există o minoritate românească, stabilită acolo din timpuri imemorabile, şi ale cărei componenţi sunt actualmente cetăţeni fideli ai Statului jugoslav. Această minoritate, cu toate că înaintea răsboiului mondial se bucurà de toate drepturile şcolare şi bisericeşti, în conformitate cu drepturile câştigate cu multe sacrificii sub dominaţiunea otomană, şi mai târziu în conformitate cu stipulaţiunile tratatului de Bucureşti, astăzi, spre marea întristare a sufletului românesc, este lipsită de toate aceste drepturi din ordinul guvernului din Belgrad».

Şi apelul continuă:

«Cunoaşteţi foarte bine martiriul îndurat de către străbunii noştri din Macedonia în decursul dominaţiunii otomane pentru apărarea limbii noastre şi a credinţii creştine. Dar, vai! câte deziluzii pentru părinţii noştri, cari constată, că toate sacrificiile lor pentru a înscăunà o dominaţiune creştină în Macedonia şi o cultivare a copiilor lor în limba maternă au fost zadarnice».

Apelul se termină cu rugămintea tineretului macedo-român către cel jugoslav să intervină pe lângă guvernul jugoslav, ca acesta să facă un act de înaltă echitate şi de reală amiciţie faţă de minoritatea românească din Macedonia jugoslavă, care nu cere decât respectarea drepturilor naţionale elementare înscrise în tratatul de pace din Bucureşti, dreptul de a se cultivà şi rugà în limba maternă.

m.

* * *

EVELPIDI C.: *Les États Balkaniques,* étude comparée politique, sociale, économique et financière. Paris 1930, p. 339.

Până acum nu avem o lucrare referitoare la Peninsula Balcanică care să fie ultimul cuvânt în ştiinţa istorică. Şi azi problema balcanică e o problemă de actualitate, iar când un istoric străin, oricare ar fi el, vreà să dezlege această problemă, se confundă în fatalitatea oarbă a istoriei. Prejudecăţi şi interese naţionale dictează, ca o lucrare să piardă mult din originalitatea ei şi să iasă din cadrul cercetărilor obiective. De aceste idei e condus d-l Evelpidi, şi în prefaţa lucrării, după ce arată, că lucrarea d-sale are unele scăderi, la pag. 3 ne spune: «Toutefois nous pouvons affirmer que, placés au-dessus des intérêts et prejugés nationaux, nous ne nous sommes donné qu'un seul but: la recherche de la vérité».

Şi într'adevăr, în descrierea geografică d-l Evelpidi a strecurat o mulţime de greşeli. Nimeni nu va acceptà de exemplu, că graniţa sârbo-română merge pe

ramificaţia Carpaţilor (p. 6) ş. a., sau că Şarplanina e în Serbia, deunde scoate că Vard izvorăşte din Serbia, pe când noi ştim că atât Şar cât şi Vardar ţin de Macedonia, că Ohrida ţine de Macedonia (pag. 7) şi nu de Albania, etc. etc.

Expunerea istorică e şi mai plină de greşeli cari pun în joc însăşi seriozitatea studiului. Ştiut e, că Turcii sub « Roum Milleti » înţelegeau pe creştinii adepţi ai Patriarhiei, însă d-l Evelpidi înţelege naţiunea greacă, (p. 19). In privinţa Caracaceanilor sau Saracaceanilor, în număr de 8.000 familii, ne spune, că sunt de origine greco-albaneză şi locuesc în Grecia, Macedonia sârbească, Bulgaria sudică. Iată confuzia ce se face: Caracaceanii nu pot fi *sau* Sărăcăcenii, şi nu pot fi de origină greco-albaneză. In primul rând, Caracaceanii sunt masa păstorească de Aromâni, şi sub acest nume sunt cunoscuţi de Turci şi Slavi, iar Sărăcăcenii sunt Aromâni grecizaţi în patria lor, Siracii. Tot în aceeaş notă (nota 3 la pag. 42) ne spune, că Karagunarii sunt de origină româno-albaneză, pe când ei sunt păstori aromâni.

Din punct de vedere economico-social lucrarea e mai reuşită. Meritul ar fi fost şi mai mare, dacă autorul în cercetarea d-sale se lipseà de partea geografică şi istorică şi ar fi tratat problema din punctul de vedere economic. Acì el ne dă un viu tablou despre evoluţia societăţii din Balcani, trece în revistă momentele cele mai importante şi ajunge la concluzia cea adevărată, că popoarele agricole ale ţărilor balcanice au intrat în era capitalistă, ilustrându-se prin faza industrializării (p. 384).

Mişcarea naţională la toate popoarele se oglindeà în realitatea lor economică. Şi revoluţiile pentru scăparea de jugul turcesc au avut un caracter mai mult social şi religios decât naţional (p. 381). Şi azi ţărilor din Peninsula Balcanică le lipseşte echilibrul etnic, geografic şi politic (391).

Ca măsuri de îndreptare autorul propune o largă autonomie locală, descentralizarea şi respectul principiului naţionalităţii (385), ca să ajungem la Confederaţia Balcanică care după autor nu mai e o utopie ci un ideal spre care păşim sigur (391).

Soluţiile autorului ar trebuì aplicate în primul rând în ţara lui, unde într'adevăr există un număr însemnat de populaţie străină, însă interesele superioare ale Eladei nu permit autorului să pue problema mai presus de prejudiciile naţionale, pentru a căutà adevărul ce se evidenţiază în realitatea balcanică.

v. ch.

* * *

FRIEDRICH WALLISCH: *Neuland Albanien*, ed. II-a, Frankh'sche Verlagshandlung, Stuttgart.

Lucrare foarte interesantă, în care Albania e descrisă de unul, care a parcurs-o şi îi cunoaşte şi trecutul. Pentru noi Românii, ca şi ediţia I-a, fără interes special, fiindcă autorul sau ignorează în totul pe fraţii noştri din acea ţară: « Albania mai are şi o minoritate de limbă străină, aproximativ 15.000 suflete, în majoritate Greci aşezaţi în partea de miazăzi şi în număr neînsemnat Slavi în partea de răsărit » (pag. 65), sau îi aminteşte numai în legătură cu oraşele Corcea şi Moscopole: « Oraşul (Corcea) mai are şi o catedrală a Aromânilor, neamul valah împrăştiat pe toată întinderea Peninsulei Balcanice în insula cu limbă proprie» (pag. 109) şi: « Voskopoj (Moscopole) a fost odată un oraş mare, de două ori aşà de populat decât cele mai mari oraşe de azi ale Albaniei. La 1753 Vosjkopoj aveà 60.000 lo-

cuitori. Erà centrul cultural al Aromânilor. Aicea instruiau și își desfășurau activitatea învățații și artiștii lor, acì s'a născut o literatură a lor, — dar cine mai știe ceva astăzi despre acest produs al spiritului unui popor romanic dislocat? » (pag. 116).

Se vede că autorul a adoptat pentru Aromâni teoria albaneză, că anume în Albania nu există Aromâni ca minoritate distinctă, cu dreptul de a se cultivà și rugà în limba română.

m.

GRAIUL ROMÂNESC (Le Langage roumain)
REVUE MENSUELLE DE LA SOCIÉTÉ „GRAIUL ROMÂNESC"
Cinquième Année, No. 4—5 Avril—Mai 1931

ÉTUDES

L'ÉGLISE ROUMAINE DE CORITZA

par Siméon C. Mândresco

Un tremblement de terre a détruit, en même temps que beaucoup d'autres édifices, appartenant pour la plupart aux Roumains de Coritza, en Albanie, la nouvelle et belle église roumaine de cette ville.

L'église et la foi de nos ancêtres pour tous les Roumains, mais surtout pour les Roumains qui sont sous la domination étrangère, étant leur abri contre les coups dont le sort les a frappés dans tous les temps, avec abondance, nous pouvons nous figurer ce qu'a été pour nos frères de Coritza la destruction de leur église.

Cette église érigée au prix de grands sacrifices par les Aroumains « fărșerotzi » d'Amérique, de Roumanie et ceux de Coritza même, sur l'initiative d'un comité à la tête duquel se trouvait Haralamb Balamace, a été consacrée le 25 Octobre 1925. De 1881 à 1925 c'est la maison de H. Balamace qui avait servi d'église aux fidèles Aroumains de Coritza longtemps même après que ce patriote, trois de ses neveux et le peintre Sotir eurent été assassinés par les bandes grecques, en automne 1914.

À la consécration de la nouvelle église assista aussi le ministre de la Roumanie, M. Siméon C. Mândresco, avec son épouse. L'enthousiasme de la population aroumaine était indescriptible. La bénédiction avait été donnée par l'évêque grec Ieroteos, assisté par l'archipêtre Marcu, représentant le culte orthodoxe albanais, et par le pêtre aroumain Cota Balamace, successeur de Haralamb Balamace. La description des fêtes a été consignée par M. le Ministre S. Mândresco, dans un rapport adressé au Ministère des Affaires Étrangères de Roumanie, et qui restera comme document montrant l'enthousiasme des Roumains de Coritza et des environs, serrés autour de l'autel de leur nouvelle église — ainsi que la bonne entente consolidée par l'église qui commençait à régner entre Aroumains, Grecs et Albanais.

L'État roumain et les particuliers doivent considérer comme un devoir de contribuer à la réfection de l'église et des maisons de nos frères de Coritza.

La société « Graiul Românesc » contribuera à cette oeuvre dans la mesure de ses moyens.

LES ROUMAINS DE LA JUGOSLAVIE AU POINT DE VUE CULTURAL

par V. N. Christu

Un grand nombre de Roumains habitent aujourd'hui entre les frontières du pays jugoslave. Actuellement ils sont en train de perdre leur nationalité, à la suite des mesures prises par le gouvernement serbe, qui ne leur permet pas de s'instruire dans leur langue maternelle. Là, où les minorités ethniques prédominent, on recourt à la colonisation avec des éléments serbes, ainsi qu'à la dénationalisation des noms propres, tout ceci pour prouver, que dans la Jugoslavie d'aujourd'hui il n'existent que des Serbes, quoique les statistiques serbes nous donnent un grand nombre d'Aroumains pour les régions nouvelles. Ainsi, Ivanici dit que dans le département de Bitolia il y a 89.000 Aroumains. Ceux-ci sont connus sous le nom de «tzintzari», ils habitent la Macédoine ainsi que l'ancien royaume de la Serbie, ayant eu une grande influence dans l'organisation de la vie d'État.

Dans la région située entre Morava et Timoc se trouve une population de 318.000 Roumains, dépourvue complètement de tout droit cultural. Dans la Jugoslavie se trouvent aujourd'hui 2.674.972 minorités. De toutes ces minorités seule celle allemande fut plus favorisée, grâce à l'intérêt porté par la république allemande.

Quant à l'état cultural des Roumains de la Jugoslavie, il est déplorable. En Macédoine les écoles roumaines sont toujours fermées, dans le Banat elles n'ont aucune importance; toutefois les Serbes ont augmenté le nombre de leurs écoles du Banat roumain en comparaison du nombre qu'ils ont eu dans l'ancien empire de l'Autriche-Hongrie.

On ne pourra réaliser aucun progrès dans le domaine des écoles qu'en suivant l'exemple donné par les Allemands, c'est-à-dire en créant un courant puissant, dans l'opinion publique roumaine pour l'organisation culturalle des roumains de la Jugoslavie.

NOTES:

L'ÉCOLE PRIMAIRE ROUMAINE DE BELCAMEN (GRÈCE) FÊTE SES QUARANTE ANS D'EXISTENCE: *Discours prononcé par M. Sterie Constantinesco.* Dans son discours, l'ardent défenseur de la culture roumaine, en évoquant le passé si riche en luttes et sacrifices pour la conservation de l'école et de l'église aroumaine de cette commune, relève le fort stimulant que représente ce passé pour conserver sussi dorénavant le patrimoine de la culture et de la langue nationale.

Puisque dans presque tous les centres et les communes aroumaines de la Macédoine l'école et l'église nationale ont eu à supporter les mêmes difficultés et les mêmes obstacles — les moyens de contrainte et d'interdiction étant les mêmes — les relations de M. Constantinesco, en ce qui concerne le village de Belcamen, ont une valeur documentaire pour le peuple roumain.

* * *

L'appel de l'«Association Générale des étudiants Macédo-Roumains de Roumanie». À l'occasion du «Congrès de la Petite-Entente des étudiants», qui devait

avoir lieu a Bucarest le 15 Mars 1931, l'Association générale des étudiants macédo-roumains de Roumanie a adressé aux étudiants jugoslaves un appel concernant la question des écoles et des églises roumaines de la Macédoine jugoslave.

Les étudiants macédo-roumains, après avoir rappelé à leurs collègues jugoslaves les luttes communes que leurs parents portèrent contre les Turcs pour conquérir le droit de s'instruire et de prier dans leur langue maternelle et, plus tard, pour rejeter leur domination, leurs prouve qu'aujourd'hui le gouvernement jugoslave fait semblant d'ignorer les droits des minorités roumaines gagnés dans leurs luttes communes et à la suite du traité de Bucarest.

Cet appel se termine par la requête des jeunes macedo-roumains, adressée aux jeunes jugoslaves d'intervenir auprès du gouvernement jugoslave pour la consolidation des liaisons amicales entre ces deux peuples, de faire un acte d'équité envers la minorité roumaine de la Macédoine Jugoslave, en respectant leur droit de s'instruire et de prier dans leur langue maternelle.

m.

* * *

EVELPIDI C.: *Les États Balkaniques*, étude comparée politique, sociale, économique et financière. Paris 1930, p. 399.

La dernière parole sur l'histoire de la Péninsule Balkanique n'a pas été encore prononcée, ainsi l'étude de M. Evelpidi attaque un problème qui sera encore longtemps intéressant et actuel. Mais c'est bien dommage que M. Evelpidi n'a pas pu s'élever au-dessus des préjudices et des intérêts nationaux, bien qu'il nous dit dans la préface qu'il n'a qu'un seul but dans son étude: «la recherche de la verité».

Après de nombreuses fautes de geographie comme: la frontière serbo-roumaine coure sur la ramification des Carpathes, ou, Sarplanina se trouve en Serbie, d'où son opinion, que le Vard prend sa source en Serbie, etc.; ainsi qu'une quantité d'erreurs historiques, telles que: Roum milleti est pour M. Evelpidi la nation grecque. Or, on sait que les Turcs nommaient ainsi les adeptes chrétiens du Patriarcat. Pour M. Evelpidi les 8000 familles Caracacéenes, qu'il confonde avec les Saracacéenes, sont d'origine gréco-albanaise, tandis que réellement les Caracacéens sont des bergers aroumains et les Saracacéens des Aroumains devenus grecs dans leur patrie Siracu. Aussi, c'est de même avec les Karagumènes, qu'il considère d'origine rouméno-albanaise, tandis qu'en réalité ils sont des bergers aroumains.

Cette étude est plus réussie au point de vue économique-social et elle serrait entièrement plus réussie, si l'auteur se serrait limité à attaquer le problème balkanique à ce seul point de vue, puisque tous les anciens mouvements des peuples balkaniques ont eu pour la plupart un caractère économique-social et religieux.

L'auteur préconise la confédération balkanique qu'on ne peut plus considérer comme une utopie, mais comme un idéal, dont la réalisation ne tardera point.

v. ch.

* * *

FRIEDRIC WALLISCH: *Neuland Albanien*, ed. II, Frankh'sche Verlagshandlung, Stuttgart.

Ouvrage très intéressant dans lequel l'Albanie est décrite par quelqu'un qui l'a parcourue et qui connaît son passé.

Pour nous Roumains, cependant, sans grand intérêt, car, tantôt il ignore tout à fait nos frères de ce pays, tantôt il ne les mentionne qu'au sujet des villes de Corcea et Moscopole.

Il est probable que l'auteur ait adopté vis-à-vis des Aroumains la théorie albanaise, qu'il n'existe pas en Albanie d'Aroumains comme minorité distincte, ayant le droit de se cultiver et de prier en langue roumaine.

m.

GRAIUL ROMÂNESC (La Favella Rumena)
RIVISTA MENSILE DELLA SOCIETA „GRAIUL ROMÂNESC"
Anno V. No. 4—5 Aprilie—Maggio 1931

STUDI

LA CHIESA RUMENA DI CORITZA

di Simion C. Mândrescu

Un terremotto ha distruto, insieme ad altri edifici, proprietà dei Rumeni di Coritza, la chiesa rumena di quella città.

La chiesa e la fede in Dio sono stati le armi di resistenza dei Rumeni d'ogni luogo, ma principalmente di quelli sottoposti ai stranieri. Si può immaginare che gran disgrazia fù per i nostri fratelli di Coritza la distruzione del loro altare di preghiera.

Con grandi sacrifizi da parte dei Rumeni d'America, Romania e Coritza, un comitato in fronte con Haralamb Balamace, la cui casa servi dal 1881—1925 come chiesa per i fedeli Arumeni di Coritza, riusci a finire la chiesa il 25 Ottobre 1925. Haralamb Balamace insieme al pittore Sotir e tre suoi nipoti furono ucisi dalle bande grecche l'autunno del 1914.

Alla benedizione della chiesa ha asistito anche il Ministro della Romania, on. Simion C. Mândrescu, colla Signora. L'entusiasmo della popolazione arumena fù indescrivibile. Alla solennità della benedizione parteciparono il vescovo grecco Ieroteos, il arhiprete albaneze Marcu ed il padre Cota Balamace.

Lo svolgimento della festa fù fato noto al Ministero degli Affari Esteri rumeno dall'on. Mândrescu, come anche l'entusiasmo e la pace che regnano per mezzo della chiesa fra gli Arumeni ed i Grecchi.

Lo stato rumeno ed il pubblico devono aiutare al· rifare della chiesa e delle case dei nostri fratelli di Coritza.

La società « Graiul Românesc » contribuirà nel limite dei suoi mezzi a quest' opera.

I RUMENI DELLA JUGOSLAVIA DAL PUNTO DI VISTA CULTURALE

di Vasile N. Christu

Nei confini della Jugoslavia d'oggi abitano moltissimi Rumeni. Oggi hanno quasi perduta la loro nazionalità per causa dei Serbi che non ci permettono di istruirsi nella lingua materna. Per mezzo di colonizzazioni riescono a soffocare gli elementi rumeni. Tutto tende a dimostrare, che nella Jugoslavia d'oggi non vi sono che Serbi, con tutto che le statistiche serbe danno un numero grandissimo di Arumeni per le regioni nuove. Così per esempio Ivanici dice, che nel vilaieto Bitolia sono 89.000 Arumeni. Gli Arumeni sono conosciuti sotto il nome di Tzintzari e abitano tanto in Macedonia quanto nel vecchio regno serbo. Hanno avuto gran influenza nell' organizzazione dello stato.

Nella regione fra Morava e Timoc vi sono 181.700 Rumeni, e nel Banato jugoslavo 74.096. Insieme a quelli della Macedonia sono 318.000 Rumeni senza diritti culturali. Nella Jugoslavia d'oggi sono circa 2.674.972 minorità. Di tutte solo la minorità tedesca è più favorizata.

In ciò che riguarda la situaziona culturale dei Rumeni della Jugoslavia è pessima. Nella Macedonia le scuole sono chiuse, nel Banat c'è ne sono pochissime, mentre il numero delle scuole serbe cresce.

Solo seguendo l'esempio dei tedeschi si potrebbe realizzare un progresso per le scuole, creandosi una forte corente nell' opinione pubblica rumena per l'organizzazione culturale dei Rumeni della Jugoslavia.

APPUNTI:

QUARANT'ANNI D'ESISTENZA DELLA SCUOLA ELEMENTARE RUMENA DI BELCAMEN (GRECIA): *Discorso del Signor Sterie Constantinescu.* Nel suo discorso li lottatore veterano sull'altare della coltura rumena, evoca il passato colmo di lotte e di sacrifizi, con cui si è potuto mettere su la scuola e la chiesa macedo-rumena del detto comune, e rileva il potento stimolo che costituisce questo passato per la conservazione continua del patrimonio di coltura e di lingua nazionale. Siccome nella maggior parte dei centri e dei comuni rumeni della Macedonia la scuola e la chiesa nazionale hanno incontrato gli stessi ostacoli e le stesse difficoltà —il metodo di lotta e d'oppresione essendo gli stessi — le relazioni del Signor Constantinescu riferentisi al comune di Belcamen hanno valore di documento per l'intera nazione rumena.

* * *

L'appello dell' «Asociazione generale dei studenti macedo-rumeni di Romania». Al Congresso della Piccola Intesa Studentesca, che doveva aver luogo a Bucarest al 15 Marzo, l'Asociazione generale dei studenti macedo-rumeni di Romania ha indirizzato ai studenti jugoslavi un appello in favore delle scoule e delle chiese rumene della Macedonia jugoslava.

I studenti macedo-rumeni, dopo che rammentano ai loro camerati jugoslavi

le lotte comuni dei loro avi contro ai Turchi per guadagnare il diritto di pregare Dio nella lingua materna e poi per scappare della loro dominazione, fanno noto come il governo jugoslavo sconsidera oggi i diritti della minorità rumena, guadagnati in lotte comuni e a base del trattato di pace di Bucarest.

L'appello finisce con la preghiera della gioventù macedo-rumena verso la gioventù jugoslava, che questa, per cementare l'amicizia rumeno-jugoslava, rispetti il diritto della minorità rumena della Macedonia jugoslava di educarsi e pregare nella lingua materna.

m.

* * *

EVELPIDI C.: *Les États Balkaniques*, étude comparée politique, sociale, économique et financière, Paris 1930, p. 399.

L'ultima parola nella storia della Penisola Balcanica non fù ancora detta, così che il lavoro del signor Evelpidi discute un problem che sarà ancora molto tempo interessante e d'attualità. Peccato solo, che il sig. Evelpidi non ha potuto sbarazzarsi dei pregiudizi e degli interessi nazionali, benche nella prefazione dichiarasse che non ha avuto che una sola méta: « La recherche de la vérité ».

Oltre a certi sbagli di geografia come: il confine serbo-rumeno segue la ramificazione dei Carpati, Sarplanina sarebbe in Serbia, da dove tira fuori che Vard ha la sorgente in Serbia, ecc., seguono un' intera serie di sbagli storici. Così: Roum milleti per il sig. Evelpidi è una nazione grecca, mentre tutti sano che i Turchi intendevano per Roum milleti i cristiani addetti al Patriarcato. Per il sig. Evelpidi le 8000 famiglie di Caracaceani, che confonde coi Saracaceani, sono d'origine grecco-albana, mentre i Caracaceani sono pastori arumeni, e i Saracaceani sono Arumeni grecchi nella loro patria, Siracu. Lo stesso i Karagumani, che considera d'origine rumeno-albana, in realtà sono anche essi pastori arumeni.

Dal punto di vista economico-sociale il lavoro è più riuscito, e interamente sarebbe stato più riuscito se l'autore si sarebbe accontentato di discutere il problema balcanico solo da questo punto di vista, siccome l'intera attività dei popoli balcanici più vecchi ha avuto un carattere più economico-sociale e religioso.

L'autore preconizza la confederazione balcanica, che non è più un' utopia, ma un' ideale della cui realizzazione ci aviciniamo.

v. ch.

* * *

FRIEDRICH WALLISCH: *Neuland Albanien*, ed. II, Frankh'sche Verlagshandlung, Stuttgart.

Lavoro interessantissimo, nel quale l'Albania è descritta da uno che ci conosce anche il passato ed anche il presente. Per noi Rumeni non presenta nessun interesse speciale, siccome o ignora complettamente i nostri fratelli di quel paese, o li rammenta solo riguardando le citta Corcea e Moscopole.

Si vede che l'autore ha addotata riguardo ai Arumeni la teoria albana: In Albania non esistono Arumeni come minorità distincta, col diritto di educarsi e di pregare nella lingua materna. *m.*

GRAIUL ROMÂNESC (Das rumänische Wort)
MONATSSCHRIFT DES KULTURVEREINS „GRAIUL ROMÂNESC"
V. Jahrgang, Nr. 4—5 April—Mai 1931

AUFSÄTZE

DIE RUMÄNISCHE KIRCHE IN CORITZA

von Simion C. Mândrescu

Ein Erdbeben hat in Coritza, Albanien, die neue und schöne rumänische Kirche zusammen mit anderen Gebäuden — grösstenteils rumänischer Besitz — zerstört.

Da die Kirche und der Glauben unserer Vorfahren allerorten der Schirm der Rumänen war, besonders aber der unter fremder Herrschaft lebenden, können wir uns leicht vorstellen, welch schwerer Schlag die Zerstörung ihres Gotteshauses für unsere Brüder war.

Sie wurde durch grosse Opfer seitens der rumänischen Farscheroten aus Amerika, aus Rumänien und aus Coritza auf Anregung eines Ausschusses hin, dessen Haupt der rumänische Pfarrer Haralamb Balamace war, der zusammen mit seinen drei Neffen und dem Maler Sotir in Herbst 1914 von griechischen Banditen ermordet worden ist, und dessen Haus den gläubigen Arumänen von 1881—1925 als Kirche gedient hat, errichtet und am 25. Oktober 1925 eingeweiht.

Der Einweihung wohnte der rumänische Gesandte, Herr Simion C. Mândrescu, nebst Gemahlin bei. Der Gottesdienst wurde von dem griechischen Bischof Jeroteos, dem als Vertreter der albanisch-orthodoxen Kirche der Erzpriester Marcu beigegeben war, und dem arumänischen Pfarrer Cota Balamace, dem Nachfolger des Pfarrers Haralamb Balamace, abgehalten.

Der Verlauf der Festlichkeiten war dem rumänischen Aussenministerium durch den Gesandten, Herrn S. C. Mândrescu, mitgeteilt worden, ein bleibender Beweis für die Begeisterung der Arumänen aus Coritza und Umgebung und für die durch die Kirche geschaffene Eintracht zwischen Griechen, Arumänen und Albanern.

Es ist die Pflicht des rumänischen Staates und aller Rumänen zum Wiederaufbau der zerstörten Kirche und anderer Gebäude aus Coritza beizusteuern.

Der Verein « Graiul Românesc » wird nach Möglichkeit zu diesem Werk beitragen, es ist ja seine Pflicht.

DIE RUMÄNEN IN JUGOSLAVIEN HINSICHTLICH IHRER NATIONALEN KULTUR

von Vasile N. Christu

Im heutigen Jugoslavien wohnen sehr viele Rumänen, die aber mit der Zeit ihre Nationalität verlieren werden, da die serbische Regierung es ihnen nicht erlaubt, sich in ihrer Muttersprache zu bilden. Man hat in den Gegenden mit vorherschender Minderheitsbevölkerung serbische Elemente angesiedelt, man ändert die Familiennamen, um zu beweisen, dass im heutigen Jugoslavien nur Serben leben, obgleich statistisch nachgewiesen ist, dass die Zahl der Arumänen in den neugewonnenen Gebieten sehr gross ist.

Zum Beispiel, Ivanici sagt, dass im Vilaët Bitolia allein 89.000 Arumänen leben. Sie sind unter dem Namen Tzintzari bekannt und wohnen in Mazedonien sowie auch im alten serbischen Königreich. Sie haben auch bei der Organisation des Staatswesens eine Rolle gespielt.

In der Gegend zwischen Morava und Timoc leben 181.700, im jugoslavischen Banat 74.096 Rumänen und fügt man noch die Zahl der in Mazedonien lebenden hinzu, so steigt die Bevölkerungszahl auf 318.000 Rumänen, die absolut kein Recht auf nationale Kultur haben.

Im heutigen Jugoslavien haben wir eine Minderheitsbevölkerung von ungefähr 2.674.972 Seelen, von denen nur die deutschen Ursprungs in kultureller Hinsicht gewisse Vorrechte geniessen, da sich das Deutsche Reich ihrer sehr lebhaft angenommen hat.

Die kulturelle Lage der Rumänen ist bedauernswert. In Mazedonien bleiben die rumänischen Schulen weiterhin geschlossen, und die im Banat spielen fast keine Rolle.

Nur wenn man dem Beispiel der Deutschen folgt, wird man auch auf dem Gebiet des rumänischen Schulwesens in Jugoslavien Fortschritte zu verzeichnen haben: wenn man nämlich im Heimatlande ein lebhaftes Interesse für die Organisation des rumänischen Schulwesens in Jugoslavien weckt.

BEMERKUNGEN:

VIERZIGJÄHRIGE BESTEHUNG DER RUMÄNISCHEN VOLKSSCHULE IN BELCAMEN (GRIECHENLAND): *Die Rede des Herrn Sterie Constantinescu.* In seiner Rede ruft uns dieser älteste Kämpfer für rumänische Kultur noch einmal die Kämpfe und Opfer ins Gedächtnis, die nötig waren, um die arumänische Kirche und Schule in der obengenannten Gemeinde Wirklichkeit werden zu lassen und hebt hervor, wie gerade diese kampfreiche Vergangenheit dazu ansporнt die Überlieferung nationaler Kultur und Sprache zu bewahren und zu pflegen.

Da in fast allen arumänischen Zentren und Gemeinden Mazedoniens die nationale Schule und Kirche mit denselben Schwierigkeiten und Hindernissen zu kämpfen hat — die Kampfmethode ist dieselbe — haben die von Herrn Constantinescu über die Gemeinde Belcamen gemachten Angaben für das ganze rumänische Volk den Wert von Dokumenten.

* * *

Ein Aufruf des «Vereins mazedonischer Studenten» aus Rumänien». Anlässlich des «Studentenkongresses der Kleinen Entente», der am 15. März d. J. in Bukarest stattfinden sollte, hat der «Verein mazedonischer Studenten aus Rumänien» an die jugoslavischen Studenten einen Aufruf gerichtet, welcher sich mit der Lage der rumänischen Kirchen und Schulen im jugoslavischen Mazedonien befasst.

Die rumänischen Studenten aus Mazedonn ieerinnern ihre jugoslavischen Kollegen an die von ihren Eltern gemeinsam gegen die Türken geführten Kämpfe um Kultur- und Religionsfreiheit und beweisen ihnen, wie die heutige jugoslavi-

sche Regierung die durch gemeinsame Kämpfe und den Friedensvertrag von Bukarest gewonnenen Rechte der rumänischen Minderheiten missachtet.

Der Aufruf schliesst mit der Bitte der mazedo-rumänischen Jugend an die jugoslavische, bei der jugoslavischen Regierung vorstellig zu werden, damit diese das Recht der rumänischen Minderheiten in jugoslavischen Mazedonien Schulunterricht und Gottesdienst in der Muttersprache abzuhalten, respektiert und somit die Freundschaftsbande zwischen dem rumänischen und dem jugoslavischen Volke noch mehr befestigt. *m.*

* * *

EVELPIDI C.: *Les États Balkaniques*, étude comparée politique, sociale, économique et financière. Paris 1930, p. 399

Das letzte Wort in der Balkanfrage ist noch lange nicht gesprochen worden und daher beschäftigt sich die Arbeit des Herrn Evelpidi mit Problemen, die noch lange die öffentliche Meinung interessieren werden.

Es ist nur schade, dass er über nationale Interessen und Vorurteile nicht hinausgeht, trotzdem er in der Einleitung sagt, dass er nur ein Ziel gehabt hätte: « La recherche de la vérité ».

Ausser geographischen Fehlern wie: die serbisch-rumänische Grenze gehe die Karpathen entlang, und Sarplanina liege in Serbien und daraus folgert, dass der Vard in Serbien entspringt, weist das Buch eine Reihe von Fehlern auf geschichtlichem Gebiet auf. Zum Beispiel folgende: Roum Milleti ist für Herrn Evelpidi das griechische Volk, obgleich es bekannt ist, dass die Türken mit diesem Namen die christlichen Anhänger der Patriarchie bezeichneten. Für ihn sind die 8.000 Caracaceanfamilien, die er ausserdem mit den Saracaceaniern verwechselt, griechisch-albanischen Ursprungs, während in Wirklichkeit die Caracaceanier arumänische Hirten und die Saracaceanier in ihrer Heimat Siracu vergriechte Arumänen sind.

Ebenso schreibt er den Karagumanen einen rumänisch-albanischen Ursprung zu, während auch sie arumänische Hirten sind.

Vom ökonomischen und sozialen Standpunkt aus betrachtet ist die Arbeit wertvoller und die ganze Arbeit wäre besser gewesen, wenn der Verfasser das Balkanproblem überhaupt von diesem Gesichtspunkt aus betrachtet hätte, da ökonomische, soziale und religiöse Fragen in der Balkanbewegung stets eine grosse Rolle gespielt haben. *v. ch.*

* * *

FRIEDRICH WALLISCH: *Neuland Albanien*, ed. II, Frankh'sche Verlagshandlung, Stuttgart.

Ein sehr interessantes Werk, geschrieben von jemand, der Albanien durchreist hat und die Geschichte des Landes kennt. Für uns Rumänen ist das Buch jedoch ohne besonderes Interesse, denn unsere dort lebenden Brüder sind entweder ganz übersehen oder doch nur im Zusammenhang mit den Städten Corcea und Moscopole erwähnt.

Man sieht, dass der Autor den Arumänen gegenüber die albanische Theorie angenommen hat, das heisst, in Albanien lebe keine arumänische Minderheit, der das Recht, sich in rumänischer Sprache zu bilden oder rumänisch zu beten, zugestanden werden sollte.

m.

GRAIUL ROMÂNESC (The Roumanian Speech)
MONTHLY REVIEW OF THE CULTURAL SOCIETY „GRAIUL ROMÂNESC"
Vol. V, No. 4—5 April—May 1931

STUDIES

THE RUMANIAN CHURCH FROM CORITZA

by Simion C. Mândrescu

An earthquake has destroyed, at the same time with many other buildings — mostly properties of the Rumanians from Coritza, Albania, also the new and beautiful Rumanian church from that town.

The church and the faith of our forefathers being the shield of the Rumanians from everywhere against the blows which fate has abundantly granted them in all times, — especially to those Rumanians who lived and still live under foreign rules —, we can easily imagine what a great blow must be for our brothers from Coritza the ruin of their house for prayer.

Erected with great sacrificies on the part of the « Farserotri » Rumanians from America, Rumania and of those from Coritza, the initiative being that of a committee, at the head of which was Haralamb Balamace, — whose house has served between 1881—1925 as a church for the Rumanians from Coritza and who has been killed, together with three of his nephews and the painter Sotir by the Greck bands in the autumn of 1914 — this church has been consacrated on the 25th October 1925.

At this consecration has assisted also the Minister of Rumania, Mr. Simion C. Mândrescu, with Lady Màndrescu. The enthusiasm of the Rumanian population cannot be described. The consecration was performed by the Greck Bishop Jeroteos, helped by the dean Marcu, who reprezented the Albanian orthodox church and by the Rumanian priest Cota Balamace, the follower of Haralamb Balamace.

The performance of the festivities has been recorded by Mr. Mândrescu, the Minister, and a report was addressed to the Minister of Foreign Affairs of Rumania, which will remain as a document of the enthuziasm of the Rumanians from Coritza, gathered round the altar of their new church, and of the goodwill, that began to be realised through the church, between the Rumanians, Grecks and Albanians.

The Rumanian government and the people have a duty to contribute to the rebuilding of the church and of the houses of our brothers from Coritza.

The society « Graiul Românesc » will contribute to this work as much as possible.

THE RUMANIAN FROM JUGO-SLAVIA FROM A CULTURAL POINT OF VIEW

by Vasile N. Christu

Within the Jugo-Slav boundaries, of to-day, live very many Rumanians. At present they are on the way to be denationalised, owing to the measures taken by the Serbian government not to allow them to be educated in their mother tongue. To bring this into effect they colonige Serbian elements, where the ethnical minorities form a majority; they also denationalize the proper names, in order to prove that, in Jugo-Slavia of to day, there are only Serbs, though the Serbian statistics give a very great number of Rumanians in the new regions. Thus Ivanici, for instance, says, that in the district of Bitolia there are 89.000 Rumanians. The Rumanians are known under the name of Tzintzari and live both in Macedonia and in the old Serbian Kingdom. They have had a great influence in the formation of the State.

In the region between Morava and Timoc we have a Rumanian population of 181.700, and in the Jugo-Slav Banat 74.096; adding up to these numbers those from Macedonia, we have a population of 318.000 Rumanians, totally deprived of cultural rights. In Jugo-Slavia of to-day the minorities are reprezented by a number of about 2.674.972. Of all these minorities only the Germans are better treated, owing to the interest shown by the German Republic.

As to the cultural situation of the Rumanians from Jugo-Slavia it is absolutely deplorable. The Rumanian schools from Macedonia are still closed, those from Banat present no importance; yet the Serbs have increased the number of their shools in the Rumanian Banat, compared with the number they had during the Austrian Empire.

Only following the example of the Germans, we could realize some progress in the scholastic domain-namely creating a powerful current in the Rumanian public opinion for the cultural organisation of the Rumanian from Jugo-Slavia.

NOTES:

FORTY YEARS OF EXISTENCE OF THE RUMANIAN PRIMARY SHOOL FROM BELCAMEN (GREECE): *The speech of Mr. Constantinescu.* In his speech, the old fighter for the Rumanian culture, recalls the past, full of battles and sacrifices, by the means of which the Rumanian shool and church, the above named village, have been founded, and he puts into evidence the powerful stimulus which the past constitutes for the future preservation of this cultural patrimony for the national speech. As the foundation of the national shools and churches had to overthrow the same obstacles and difficulties in nearly all the Rumanian centres and villages — the methods of opposition and oppresion being the same — the relations of Mr. Constantinescu, concerning the village Belcamen, have a documentary value for the whole Rumanian people.

An appeal of «The General Association of the Macedo-Rumanian students from Rumania».

With the occasion of « the congress of the student Litle Entente » which was to take place in Bucarest on the 15th March inst., the General Association of the Macedo-Rumanian students has addressed to the Jugo-Slavian students an appeal concerning the Rumanian churches and schools from the Jugo-Slav Macedonia.

The Rumanian students, after remembering their Jugo-Slav colleagues the common battles of their fathers against the Turks in order to gain the right to cultivate themselves and to pray God in their mother tongue, and later to shake the yoke of their rule, show to the Jugo-Slav students, how the government of their country disregards, to-day the rights of the Rumanian minorities, rights that have been won in common battles and on the basis of the peacetreaty of Bucarest.

The appeal is ended with a solicitation of the Macedo-Rumanian youth to the Jugo-Slav to ask their government to do an act of justice towards the Rumanian minority, from the Jugo-Slav Macedonia, in respecting their right to cultivate themselves and pray in their mother tongue, promoting in this way the ties of frienship between the Rumania and Jugo-Slav nations. *m.*

* * *

EVELPIDI C.: *Les États Balkaniques*, étude comparée politique, sociale, économique et financière. Paris 1930. p. 399.

The last word on the history of the Balkan Peninsula has not been told yet, so that Mr. Evelpidis work attacks a problem which will be of interest for a long time. It is a pity though, that Mr. Evelpidi has not succeded to rise himself above the national prejudices and interests, in spite of his telling us in the preface that the only aim of his work has been « La recherche de la vérité ».

After several geographical errors, like: the Serbo-Rumanian frontier follows the branching of the Carpathian mountains; Sarplanina is in Serbia, whence it follows that Vard takes its sources in Serbia, etc., then continues a long series, of historical errors. Thus: Roum milleti is for Mr. Evelpidi the Greck nation, whereas everybody knows, that the Turks meant through this denomination the christians under the authority of the Patriarch. For His Lordship the 8.000 Caracaceani families, whom he mistakes for Saracaceanii, are of Greco-Albanese origin, whereas the Caracaceani are Rumanian shepherds, and the Saracaceani are grecianized Rumaninas in their country, Siracu. Likewise with the Karagumani, whom he considers as of Rumano-Albanian origin, whereas in reality these tos are Rumanian shepherds.

From the economic-social point of view the work is more successful, and the whole work of Mr. Evelpidi would have attained a better result, if the author would have confined himself to treat the Balcan problem only from this point of view, since all the older movements of the Balkan peoples were caused chiefly by economic-social and religios motives.

The author preconizes the Balcan confederation, which is no longer an utopia but an ideal, the realisation of the which is drawing near.

v. ch.

FRIEDERICH WALLISCH: *Neuland-Albanien*, ed. II. Frankh'sche Verlagshandlung, Stuttgart.

A very interesting work, in which Albania is described by a person, who has seen it and who knows its past. For us, the Rumanians, it presents no special interest, because the author either ignores altogether our brothers from that country or he remembers them only in connection with the towns of Corcea and Moscopole.

One can see, that the author has adopted the Albanian theory, regarding the Rumanian population, that there are no Roumanians in Albania, as a distinct minority, enjoying the right to cultivate themselves and pray in the Rumanian tongue. *m.*